

17. SHARKO, M. (1942, March) Z mandrivok reportera [From the Reporter's Journey]. *Doroha*. 3. Pp. 28–30. [In Ukrainian]
18. SHARKO, M. (1942, March) Pershyi zymovyi tabir u Pasichnii k. Nadvirnoyi [The First Winter Camp in Pasichna near Nadvirna]. *Doroha*. 3. Pp. 29–30. [In Ukrainian]
19. SHERSH (1942, July) Do litnikh taboriv [To the Summer Camps]. *Doroha*. 7. P. 93. [In Ukrainian]
20. SHERSH (1942, November) Pidsumky taborovoi aksii [The Results of the Camp Actions]. *Doroha*. 11. Pp. 157–158. [In Ukrainian]

21. YUZYK, S. (n.d.) Plastove vydavnytstvo. Korotkyi ohliad [Plast Publishing. Short Review] [Online]. *Ukrainian Plast. Conference of Ukrainian Plast Organizations*. Available from: <http://plast.org/publishing> [In Ukrainian]
22. CHORAZKI, M. (2017, September) Pod okupacja. Rada hrabiego Ronikiera [Online]. *Dziennik Polski*. 18. Available from: <http://www.dziennikpolski24.pl/aktualnosci/a/pod-okupacja-rada-hrabiego-ronikiera,12490563> [In Ukrainian]

Надійшла до редколегії 15.06.18

A. Tron-Radomska, Ph. D. student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN CENTRAL COMMITTEE FOR THE ORGANIZATION OF CAMPS FOR THE FOSTERING OF YOUTH

The activity of the Ukrainian Central Committee in the General Government in the field of organization of camps for the fostering of youth is analyzed. The classification of varieties of camps and their structure, living conditions and sanitary requirements are presented. All the main educational directions of work in youth centers are considered. It is underlined that special attention of the camp program was paid to the sport and, in particular, traveling with hiking in the mountains and mapping. Competitions for the "Award for Physical Skillfulness" and sport tournaments regularly were held. The means of national-social education, based on Ukrainian studies, were discussions, lectures, firesides. Thanks to professional training, each participant got initial information from some areas of practical knowledge (agricultural education, building, care of patients, carpentry, chauffeur). Such work inspired confidence and respect from parents and western Ukrainian youth. It is mentioned about the use of typical army attributes and forms of organization for camps: marching, lifting the flag, reporting and discipline. Opinion that it was a continuation of the plast camps traditions is substantiated. The chain of youth camps of the Ukrainian Central Committee, which covered all Ukrainian ethnographic territory of the General Government, is illustrated. The focus is on the organization's distinctive features compared to the Polish children's camps of this period.

Key words: Ukrainian Central Committee, camp, General Government, sport, fostering.

УДК: 930.22

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2018.138.15>

О. Трохименко, канд. іст. наук, молодш. наук. співроб.
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Київ, Україна

ЗБЕРІГАННЯ ПОДАРУНКІВ, ПОДАРОВАНІХ ОСОБАМ, УПОВНОВАЖЕНИМ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ (НІМЕЦЬКА ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА)

Присвячено міждержавним подарункам як особливому елементу налагодження міждержавних відносин. Визначено, що такі подарунки насамперед повинні мати символічне значення, передавати або ілюструвати культурні традиції країни походження, а не бути коштовними. Окрему увагу приділено практиці збирання, зберігання й експонування подарунків, отриманих найвищими посадовими особами в Німеччині та Україні. Відзначено, що німецька посадова особа у більшості випадків не може бути власником отриманого нею подарунку. Такий стан речей встановлений з огляду на корупційні ризики. Охарактеризовано як позитивну німецьку практику влаштовувати аукціони для розпродажу подарунків посадових осіб з метою поповнення державної казни.

Ключові слова: державні подарунки, зберігання державних подарунків, канцлер, Німеччина, Фонд президентів України, ФПУ.

Державні подарунки мають велику історичну традицію в культурі Заходу та міжурядового церемоніалу. Ще із часів античності дипломатичні подарунки були надзвичайно важливими як вираження особливої дарувальної культури. Вони є символами культурного обміну між народами та націями. Зазвичай подарунки асоціюються із культурою, звичаями та найвищими пам'ятками країни. Окрім цього, вони ілюструють рівень поваги не так до одержувача, як до держави, яку він представляє [10]. Державні подарунки не завжди є коштовними чи дорогими – насамперед, вони мають нести високий культурний символізм. Подарунки розкривають нам світоглядні уявлення та цінності країни, представник якої здійснює дарування [8]. З огляду на це, за допомогою дослідження презентованих високопосадовими особами державних подарунків можна простежити розвиток відносин між державами й оцінити можливість еволюції цих відносин у майбутньому. Вважаємо за актуальне порівняти українську практику зберігання державних подарунків із закордонною. Для здійснення такого порівняння автором було обрано Німеччину.

Мета статті полягає у порівнянні німецької та української практики збереження державних подарунків.

Завдання статті полягає у встановленні способів збереження державних подарунків у Німеччині та порівняння з українською практикою.

В Україні подарунки, вручені діючому Президенту нашої держави, надсилаються на збереження до Фонду президентів України (ФПУ) при Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (НБУВ). Фонд засновано 1996 р. Леонідом Даниловичем Кучмою – Президентом України 1994–2005 рр. [3, с. 49]. До колекції ФПУ належать предмети, подаровані всім президентам України періоду незалежності. Серед експонатів низка картин, виконаних у різноманітних стилях, велика кількість художніх ваз та інших фарфорових і керамічних виробів. Дуже цікавими експонатами є символи президентської влади, сувенірна зброя, статуетки, скульптурні композиції та низка інших сувенірних виробів із найрізноманітніших країн світу. Окрім цього, Фонд містить широке збирання документів і матеріалів на різноманітних видах носіїв інформації. Окремо варто виділити значну кількість книг із дарчими надписами та літературу, присвячену інституту президентства, творчості та життєвому шляху президентів нашої держави, що є доступною в читальному залі ФПУ.

Окрім власне збереження, Фонд президентів України виконує такі функції:

- комунікаційна,
- історико-меморіальна,
- наукова,
- інформаційно-бібліографічна,

- освітня та виховна,
- культурно-просвітницька [3, с. 55].

Світова практика збереження державних подарунків показує, що інтерес населення до інформації, яку несуть ці подарунки, є досить значним. Можна стверджувати, що саме із цієї причини значно зросла кількість відвідувачів Фонду президентів України, які приходять сюди ніби до своєрідного музею.

Для розуміння значення міждержавних подарунків можна навести думку соціолога Ф. Адлоффа – професора університету Ерлангена-Нюрнберга, який зазначає, що, хоча дарування і не є притаманним людській натурі, але навіть діти дуже швидко усвідомлюють, що добровільне надання й обмін сприяють поліпшенню відносин і запобігають агресії [13]. Цим же цілям служать і подарунки, якими обмінюються високопосадовці.

Нині лідери демократичних країн дедалі рідше обирають у ролі державного подарунку коштовну річ. Адже державний подарунок посадова особа робить за рахунок коштів платників податків [7]. Зазвичай державний подарунок ретельно підбирається протоколістами. Ураховується все до найменших деталей, адже подібні подарунки здатні як поліпшити, так і погіршити відносини між державами [7]. Наприклад, навіть кольорова гамма може бути неправильно розтлумачена одержувачем, адже символіка кольорів у традиціях різних країн може суттєво відрізнятись. Зокрема, досить відомим є факт, що, на відміну від країн, які належать до європейської культури, у країнах східної культури білий колір вважають кольором трауру [1, с. 5].

Окрім цього, як зазначає Г.А. Науменко, подарунки повинні мати традиційний для країни характер, адже державний подарунок, виготовлений в іншій державі, буде мати не природний вигляд [2, с. 130]. Інакше кажучи, згідно із протоколом надзвичайно важливо, щоб державний подарунок був виготовлений у країні, яка цей подарунок дарує.

Цікаво, що нинішній канцлер Німеччини Ангела Меркель у виборі подарунків посадовим особам надає перевагу майсенській порцеляні (Meißner Porzellan), яка є всесвітньовідомим німецьким брендом. Однак іноді подарунки мають більш особистий характер. Зокрема, французький президент Ніколя Саркозі з нагоди народження дочки отримав у подарунок від канцлера плюшевого ведмедика [9].

Згідно з німецькими законами, канцлер, президент, міністри й інші члени уряду не мають права залишати для себе отримані ними державні подарунки. Окрім цього, лише уряд має вирішувати долю таких подарунків. Як пояснює німецький журналіст Габор Пааль: "Що роблять отримувачі зі своїми подарунками? Зазвичай нічого, адже врешті-решт вони належать не їм, а німецькому народу. Це означає, що коли федеральний канцлер отримує в подарунок російський фотоальбом від Путіна чи Медведєва, чайний сервіз із Китаю чи вазу з Індії – то це подарунки для посадової особи, а не особисто для Ангели Меркель – і так прийнято в більшості демократій. Хіба що, речі є однозначно дуже особистими і їхня вартість справді перебуває в межах розумного. Тобто, наприклад, плюшевий ведмедик як подарунок до народження дитини, як у випадку із Саркозі, був би в Німеччині точно чимось, що отримувач міг би лишити собі. Проте, чесно кажучи, я вважаю, що більшість мала би бути рада, що їм не потрібно нести додому все, що вони отримують під час часу перебування на службі" [9].

Стосовно ж питання про те, що стається із подарунками, які дарують посадовим особам у Німеччині та канцлеру зокрема, журналіст Габор Пааль стверджує: "Подарунки або лишаються, якщо вони придатні для цього, у

службових приміщеннях канцлера, або розміщуються ще де-небудь у резиденції канцлера; також є спеціально для цього передбачені вітрини. А ще існує так звана камера речових доказів, її також можна було б назвати коморою – куди потрапляє все, що не можна застосувати. Просто річ у тому, що залишати речі собі канцлер права не має. Викинути було б за певних обставин дипломатичним афронтом. Отже, що ж із ними робити? Після закінчення терміну перебування на посаді подарунки іноді віддають на суспільно корисні справи" [9].

Зокрема, дуже цікавою і корисною є німецька практика періодично розпродавати подарунки на інтернет-аукціонах і таким чином поповнювати державну казну. При цьому самі члени уряду, як канцлер, так і президент, мають право брати участь в аукціоні. На аукціон передають подарунки вартістю понад 25 євро [4]. На подібних аукціонах можна зустріти найрізноманітніші лоти. Зокрема, 50 мл парфумів класу люкс арабського бренду Amouage (Luxus-Parfums Amouage), низку різноманітних годинників, картин, прикрас, виробів із порцеляни та кинджалів. За допомогою таких аукціонів, що проводяться щокварталу, німецька влада поповнює свою казну на мільярди євро. Окрім подарунків, до аукціону долучають і списані робочі автомобілі членів уряду [4].

Водночас, заради підтримки зацікавленості населення, у Німеччині державні подарунки можуть передавати і до музеїв для тематичних виставок [8]. Подібні виставки державних подарунків періодично проходять у різних музеях Німеччини (Völklinger Hütte, Kesselhaus, Museum Auberlehaus, Haus der Geschichte Bonn, Deutsches Historisches Museum Berlin) [11].

Зокрема, із 16 травня 2009 по 5 вересня 2010 р. відбувалася виставка, приурочена до 60-річчя ФРН, на якій були представлені всі подарунки, колись подаровані членам уряду [10]. Вона проходила в м. Фольклінген (Völklingen), у Фольклінгенському металургійному комбінаті (Völklinger Hütte) – європейському центрі мистецтва й індустріальної культури, який належить до світової культурної спадщини. Виставка охоплювала подарунки, презентовані королями, президентами, прем'єр-міністрами із 75 країн світу [10] та нараховувала 185 експонатів [8]. Вона проілюструвала, що, починаючи із другої половини ХХ ст., над вартістю державних подарунків стає переважати культурний символізм, який вони несуть. З'являються простіші подарунки, які водночас втілюють більшу символічну цінність.

Наприкінці 2012 р. – на початку 2013 р. у м. Троссінген, земля Баден-Вюртемберг (Trossingen, Baden-Württemberg), пройшла виставка під назвою "Державні подарунки Федеральній Республіці Німеччина 1949–2012 роки" [12]. На цій виставці кожен експонат містив інформацію про його походження та символізм, однак критерії відбору експонатів лишилися таємницею.

У коментарях із приводу відкриття виставки, колишній федеральний президент Німеччини (1974–1979) Вальтер Шеель зазначив: "Кожен подарунок має свою власну історію. І за нею стоять люди, які думали про те, як нам, німцям, можуть бути передані власна (країна), що дарує подарунок – О. Т.) традиція та особливості. Я завжди відчував особливу потребу поважати і гідно оцінювати це (прагнення – О.Т.)" [12].

Окрім періодичних виставок, побачити подарунки німецьким посадовим особам, що мають право їх отримувати, можна на день відкритих дверей у Відомстві федерального канцлера (Bundeskanzleramt, Kanzleramtsgebäude) в Берліні [6]. Подарунки розміщені в підвалі-коморі будівлі, де для них виділені спеціальні вітрини. На відміну від ФПУ, у якому зберігаються лише подарунки президентам нашої держави, німці не розді-

ляють подарунки, адресовані президенту чи канцлеру. У відомстві федерального канцлера представлені всі наразі наявні (не розпродані, та ті, що не перебувають в експозиції музеїв) подарунки, які отримували німецькі посадові особи. Як і в Україні, державні подарунки зазвичай прикрашені дарчим написом [5].

Подібно до німецької практики відкритих дверей, у стінах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського Фонд президентів України регулярно представляє тематичні виставки подарунків для президентів нашої держави. Виставки ФПУ постійно оновлюються, регулярно проводяться екскурсії для всіх бажаючих відвідувачів бібліотеки.

Отже, державні подарунки є справжнім історичним джерелом відносин між державами. Зважаючи на це, зберігання таких подарунків є важливим процесом. Державні подарунки несуть значну культурно-просвітницьку функцію, тому періодично відкритий доступ до них для населення у формі тематичних виставок є необхідним і вагомим фактором розвитку нашого громадянського суспільства, плекання цікавості населення до інституту президентства в Україні та збереження історичної спадщини. Регулярність екскурсій до ФПУ та значна увага преси свідчить про сталу зацікавленість нашої держави зазначеною тематикою. Водночас практику Німеччини у формі періодичного розпродажу частини подарунків на аукціоні та стабільне поповнення за рахунок виручених коштів державної казни ми вважаємо дуже привабливим і продуктивним рішенням.

Список використаних джерел та літератури:

1. Веклич Ю.І. Значення кольорів у культурах народів світу у контексті формування соціокультурної компетенції майбутніх вчителів початкової школи [Електронний ресурс] / Ю.І. Веклич // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39(3). – С. 56–62. – Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua/3170/1/Veklych_Y_PSP0_13_FLMD_PL.pdf.
2. Науменко Г.А. Его величество протокол / Г.А. Науменко. – Киев : ООО «Изд. дом "Справи сімейні"», 2007. – 200 с.
3. Польовик С.М. Формування та розвиток бібліотечно-архівної колекції "Фонд Президентів України" як спеціалізованого документного фонду : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02. – "Документознавство, архівознавство" / С.М. Польовик. – К. : 2013. – 204 с.
4. Alles muss raus: Angela Merkels Geschenke unterm Hammer. – 28.07.2014. – URL : <http://www.news.de/politik/85551391/versteigerung-beim-sommerschlußverkauf-der-bundesregierung-vebeg-verkauf-gastgeschenke-von-angela-merkel/1>.
5. Amandi K. Geschenke mit Gravur für die Bundeskanzler. – 10.09.2012. – URL : <https://diamandi.de/gravur-blog/gravur/geschenke-mit-gravur-fuer-die-bundeskanzler>.
6. Die Bundesregierung. – URL : <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/kanzleramtsgebaeude-552782>.
7. Die Tradition der Staatsgeschenke // Werbeartikel Nachrichten. – 12.06.2014. – URL : <https://www.werbeartikel-verlag.de/2014/06/12/die-tradition-der-staatsgeschenke>.
8. Georgi O. Staatsgeschenke. Stiche für den Gastgeber. – 14.07.2009. – URL : <http://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/staatsgeschenke-stiche-fuer-den-gastgeber-1823852.html>.
9. Paal G. Was verschenkt die Bundeskanzlerin bei Staatsbesuchen? Und was geschieht mit den Geschenken, die Sie bekommt? – 16.05.2012. – URL : <https://www.swr.de/blog/1000antworten/antwort/12569/was-verschenkt-die-bundeskanzlerin-bei-staatsbesuchen>.

O. Trokhymenko, Ph. D. in History, Junior Research Fellow
Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine

COLLECTION OF THE GIFTS, RECEIVED BY THE OFFICIALS (THE GERMAN AND UKRAINIAN PRACTICE)

The article is dedicated to interstate gifts as a specific way of developing of the international relations. It is emphasized, that such gifts have a symbolic meaning and demonstrate cultural traditions of the country of origin instead of their price. Main attention is paid to the practice of collecting, preserving and exposition of interstate presents, received by the officials in Germany and Ukraine. It is pointed out, that German Official couldn't remain an owner of the received gift because of the corruption risk. German practice of the selling the gifts, received by the officials, through auction is characterized positive.

Key words: interstate gifts, collection of the state gifts, chancellor, Germany, the Fund of the Presidents of Ukraine (FPU).

10. Staatsgeschenke 60 Jahre Deutschland // Völklinger Hütte. – URL : <https://www.voelklinger-huette.org/staatsgeschenke-60-jahre-deutschland>.

11. Staatsgeschenke zwischen Kunst und Kitsch // Schwäbische Trossingen. – 03.10.2012. – URL : https://www.schwaebische.de/landkreis/landkreis-tuttlingen/trossingen_artikel,-staatsgeschenke-zwischen-kunst-und-kitsch-_arid,5326299.html.

12. Staatsgeschenke. Prunksäbel für den Präsidenten // StN.de. Stuttgarter Nachrichten. – 12.11.2012. – URL : <https://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.staatsgeschenke-prunksaebel-fuer-den-praesidenten.ce91b1be-2eef-45cb-b5db-5235021dbdf6.html>.

13. Westhof A. Geschenke und Gefälligkeiten. Kulturgeschichte des Gebens und Nehmens / A. Westhof, J. Westhoff // Deutschlandfunk. – 26.12.2013. – URL : https://www.deutschlandfunk.de/geschenke-und-gefaelligkeiten-kulturgeschichte-des-gebens.1148.de.html?dram:article_id=270077.

References

1. VEKLYCH, YU.I. (2013) Znachennia koloriv u kulturakh narodiv svitu u konteksti formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh vchyteliv pochatkovoï shkoly [The Meaning of Colours in the Culture of the Nations of World in the Context of Social and Cultural Competence Formation of the Elementary School Teachers] [Online]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Pedahohika i psykhohihiia*. 39(3). Pp. 56–62. Available from: http://elibrary.kubg.edu.ua/3170/1/Veklych_Y_PSP0_13_FLMD_PL.pdf [In Ukrainian]
2. NAUMENKO, G.A. (2007) Ego velichestvo protocol [His Majesty Protocol]. Kiev: Izdatel'skij dom "Spravy simeini". [In Russian]
3. POLIOVYK, S.M. (2013) *Formuvannia ta rozvytok bibliotечно-arkhivnoi kolektsii "Fond Prezidentiv Ukrainy" yak spetsializovanoho dokumentnoho fondu* [The Formation and Development of the Library and Archival Collection of "The Fund of the Presidents of Ukraine" as a Specialized Documentary Fund]. Unpublished Thesis (Ph. D. in Social Communications). Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv. [In Ukrainian]
4. ANON (2014) Alles muss raus: Angela Merkels Geschenke unterm Hammer [Online]. *news.de*. Available from: <http://www.news.de/politik/85551391/versteigerung-beim-sommerschlußverkauf-der-bundesregierung-vebeg-verkauf-gastgeschenke-von-angela-merkel/1>.
5. AMANDI, K. (2012) Geschenke mit Gravur für die Bundeskanzler [Online]. *diamandi.de*. Available from: <https://diamandi.de/gravur-blog/gravur/geschenke-mit-gravur-fuer-die-bundeskanzler>.
6. ANON (N.d.) Die Bundesregierung [Online]. Available from: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/kanzleramtsgebaeude-552782>.
7. ANON (2014) Die Tradition der Staatsgeschenke [Online]. *Werbeartikel Nachrichten*. Available from: <https://www.werbeartikel-verlag.de/2014/06/12/die-tradition-der-staatsgeschenke>.
8. GEORGI, O. (2009) Staatsgeschenke. Stiche für den Gastgeber [Online]. *faz.net*. Available from: <http://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/staatsgeschenke-stiche-fuer-den-gastgeber-1823852.html>.
9. PAAL, G. (2012) Was verschenkt die Bundeskanzlerin bei Staatsbesuchen? Und was geschieht mit den Geschenken, die Sie bekommt? [Online]. *swr.de*. Available from: <https://www.swr.de/blog/1000antworten/antwort/12569/was-verschenkt-die-bundeskanzlerin-bei-staatsbesuchen>.
10. ANON (N.d.) Staatsgeschenke 60 Jahre Deutschland [Online]. *Völklinger Hütte*. Available from: <https://www.voelklinger-huette.org/staatsgeschenke-60-jahre-deutschland>.
11. ANON (2012) Staatsgeschenke zwischen Kunst und Kitsch [Online]. *Schwäbische Trossingen*. Available from: https://www.schwaebische.de/landkreis/landkreis-tuttlingen/trossingen_artikel,-staatsgeschenke-zwischen-kunst-und-kitsch-_arid,5326299.html.
12. ANON (2012) Staatsgeschenke. Prunksäbel für den Präsidenten [Online]. *StN.de. Stuttgarter Nachrichten*. Available from: <https://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.staatsgeschenke-prunksaebel-fuer-den-praesidenten.ce91b1be-2eef-45cb-b5db-5235021dbdf6.html>.
13. WESTHOF, A., WESTHOF, J. (2013) Geschenke und Gefälligkeiten. Kulturgeschichte des Gebens und Nehmens [Online]. *Deutschlandfunk*. Available from: https://www.deutschlandfunk.de/geschenke-und-gefaelligkeiten-kulturgeschichte-des-gebens.1148.de.html?dram:article_id=270077.

Надійшла до редколегії 14.05.18